

عنوان مقاله:

هویت ایرانی در داستان ها و استعاره های تاریخ بیهقی از دوره غزنویان

محل انتشار:

فصلنامه مطالعات هنر اسلامی، دوره 17، شماره 39 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 14

نویسندگان:

لیلا کامرانی - دانشجوی دکتری گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

پروانه عادل زاده - دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

کامران پاشایی فخری - دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

خلاصه مقاله:

هویت یکی از پیچیده‌ترین مفاهیم در حوزه علوم انسانی و اجتماعی به شمار می‌رود؛ پدیده‌ای چند وجهی که مبانی و معانی گوناگونی را از مناظر مختلف نمایان می‌سازد. در یک نگاه کلی می‌توان هویت را حاصل دیالکتیک نظام ذهنی و ساختار اجتماعی و فرهنگی قلمداد نمود. با اتخاذ نگاه هویتی، تاریخ گزارش صرف رویدادها و وقایع نیست و مـورخ تـهـا یک گزارشگر ایستا و غیرفعال به نظر نمی‌رسد، بلکه مورخ و اثرش، دارای هویت هستند که در ساختار کلی دیگر هویت‌ها معنا می‌یابند. هویت ملی زیرمجموعه‌های متعددی دارد که مهم‌ترین آن، اهمیت به زبان در ابعاد مختلف آن، توجه به فرهنگ ملی و باستانی و اشاره به باورها و عقاید کهن ملی است. تاریخ بیهقی یکی از آثار تاریخی ارزشمند از تاریخ ایران در دوره اسلامی است. بررسی هویت ایرانی در این اثر، مسئله‌ای قابل تأمل است. این پژوهش با روش توصیفی و تحلیلی با تکیه بر داده‌های کتابخانه‌ای انجام شده است. یافته‌های پژوهش حاکی از این است که هر چند عصر غزنوی را باید دوران «ضعف هویت ایرانی» قلمداد نمود و علت اصلی آن ایرانی نبودن رگ و ریشه حاکمان و نفوذ خلفای بغداد در ایران بوده است، اما بیهقی همانند فردوسی، دیگر خراسانی احیاکننده ادب فارسی، آستین همت بالا زده و در لابه‌لای تاریخش به بیان آداب و رسوم کهن ایرانی، مراسم‌های ملی و اشعار و امثال ایرانی پرداخته است. بیهقی در خلال ذکر تاریخ به مناسبت‌های مختلف از شاعرانی چون رودکی، عنصری، بو حنیفه اسکافی، دقیقی لیبی و برخی شعرای ناشناس ابیاتی را نقل کرده تا گامی در جهت حفظ و اشاعه زبان و ادب فارسی و احیای فرهنگ ایرانی داشته باشد. وی 319 بیت فارسی و 290 ضرب‌المثل فارسی را در مجلدات تاریخ بیهقی آورده و در مقابل، تنها 128 بیت عربی و 77 ضرب‌المثل عربی به کار برده است. همچنین وی در 4 مورد به آداب و رسوم کهن ایرانی اشاره کرده است. اهداف پژوهش: 1. بررسی رابطه تحولات تاریخی و سیاسی با مقوله هویت ملی. 2. بررسی زمینه‌های رویارویی و تقابل ایرانیان با پدیده تهاجم فکری اقوام بیگانه و شرح رفتارهای مدنی و مبارزات فرهنگی ابوالفضل بیهقی. سؤالات پژوهش: 1. فرآیند هویت در کتاب تاریخ بیهقی چگونه بوده است؟ 2. جریانات اجتماعی در دوره غزنوی چه تأثیری بر هویت ملی ایرانیان داشته است؟

کلمات کلیدی:

تاریخ بیهقی، هویت ایرانی، داستان‌ها و استعاره‌های تاریخی، رسوم باستانی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1169908>

